

راهکارهای ترویج فرهنگ حجاب و عفاف

چکیده:

پژوهش حاضر، با هدف بررسی راهکارهای ترویج فرهنگ حجاب و عفاف انجام شد. نوع روش تحقیق کیفی بوده و ابزار جمع آوری داده ها مشاهده ای- تحلیل محتوا بود. یافته های این پژوهش نشان داد نهادینه سازی فرهنگ حجاب و عفاف به عنوان یکی از ضرورت های باورهای دینی مستلزم برنامه ریزی صحیح در سه حوزه فرد، خانواده و جامعه است. تقویت باورهای دینی خانواده ها به ویژه والدین، تبلیغ درست و تبدیل کردن عفاف و حیا در بین دختران به یک ارزش والای اجتماعی، آموزش و فرهنگ سازی برای ایجاد این فرهنگ، تقویت و گسترش عفاف و حجاب در بین بانوان از سنین کودکی، تعمیق باورهای دینی، فعالیت های فرهنگی، زمینه سازی جهت ایجاد فضای اجتماعی سالم، توجه دقیق به مرزهای زنانگی و مردانگی، تمهید افراد جهت رویارویی با فرهنگ بیگانه، اصلاح الگوهای جامعه پذیری، افزایش سطح آگاهی ها، اشتغالزایی، همسویی نهادهای حکومت و نظارت از مهم ترین راهکارها در ترویج و توسعه اصل فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه اسلامی به شمار می آیند.

۱- مقدمه:

حجاب به معنای پوشش بیرونی و عفاف به معنا پوشش درونی، این دو عامل باعث سلامت جامعه است (سلیمانی بیله سوار، ۱۳۹۴). امروز به دلایل گوناگون از جمله بحث تکثر فرهنگ ها، جهانی شدن، تضعیف هویت ملی و بومی، عصر افول ارزش ها و رشد و توسعه پادفرهنگ های معارض، با مشکلات گوناگون معنوی مواجه است. از این رو پرداختن به مساله حجاب به عنوان یک ارزش و رویکردی موثر در مواجهه و مقابله با تهاجم فرهنگی می تواند آثار و پیامدهای مثبتی برای جامعه در پی داشته باشد. مساله مهم آن است که چگونه و از طریق چه ساز و کارهایی می توان این پدیده را نهادینه نمود و موجبات درونی شدن آن را در سطح جامعه فراهم آورد. نهادینه سازی فرهنگ حجاب و عفاف به عنوان یکی از ضرورت های باورهای دینی مستلزم برنامه ریزی صحیح در سه حوزه فرد، خانواده و جامعه است. (جباری و همکاران، ۱۳۹۴). (در دین اسلام زن جایگاه بسیار والایی داشته به گونه ای که هم در اجتماع و هم در خانواده به عنوان یکی از ارکان اصلی به شمار می رود. خانواده کوچک ترین واحد اجتماعی است لذا می توان گفت زن، سازنده جامعه بوده و قادر است جامعه را به سمت سعادت و تعالی و یا به سمت انحراف و فساد سوق دهد اسلام از زن می خواهد که با عفت و حجاب وارد جامعه شود و با تربیت درست فرزندان باعث کاهش آسیب های اجتماعی شود. (کوکبی بصیر و باقری، ۱۳۹۴). حجاب و عفاف همواره بخشی عمده از رسالت انبیاء و اولیاء ادیان و علما بوده است زیرا حفظ حجاب و عفاف به حذف بسیاری از گناهان کمک می کند و رعایت حجاب اسلامی، به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی پرداخته و قرب الهی را نصیب انسان می کند مسئله ی حجاب که یک دستور دینی است و از مسائل مهم جامعه ما است و با بسیاری از مسائلی پیوند خورده است. (سلیمانی بیله سوار، ۱۳۹۴) حجاب و عفاف اسلامی ضامن حفظ و پاسداری از کیان و شخصیت آحاد جامعه، به ویژه قشر بانوان می باشد، لذا، بی تردید از مهم ترین ارمان های آن تحصیل سلامت روانی پایدار است که خود از بزرگ ترین نعمت های الهی در حیات بشری شمرده می شود. در واقع، دین اسلام نیز برای حفظ آرامش روانی زنان و مردان از عوامل آسیب زا، حجاب و عفاف را برای زنان واجب نموده، و عفت نگاه را برای مردان مقرر فرموده است. به عبارت دیگر، حجاب موجب ایجاد امنیت و احساس شخصیت و هویت واقعی زنان و دور ماندن مردان (به ویژه جوانان جامعه) از وسوسه شیطان و تحریکات غریزی است و این امر سلامت روانی فرد و جامعه را سبب می گردد. (صادقیان و ساجدی، ۱۳۹۴). حفظ عفت و پابندی به آموزه های دینی و عمل به سفارشات قرآن کریم، سیره و اندیشه های اهل بیت (ع) در خصوص عفاف سد محکمی در برابر آسیب های اجتماعی در خانواده خواهد بود. (قاسمی و قاسمیان، ۱۳۹۴) سوال مهم آن است که از طریق چه ساز و کارهایی می توان پدیده حجاب و عفاف را گسترش (ترویج) داد؟ مقاله حاضر ضمن بعد از تعریف حجاب و عفاف و اهمیت آن ها، راه کارهای ترویج حجاب و عفاف را بیان خواهد کرد.

۲- بیان مساله:

الف- تعریف حجاب و عفاف و اهمیت آن ها:

خانواده قوی ترین سنگر در برابر مفاسد اجتماعی و ناروایی ها است و پرورش فرزند جهادی مقدس است. در نظام اسلامی زن می تواند به عنوان یک اهرم مکانیسم سیاسی قوی مشارکت فعال همپای دیگر آحاد جامعه در بنای جامعه اسلامی سالم داشته باشد. در دین اسلام زن جایگاه بسیار والایی داشته به گونه ای که هم در اجتماع و هم در خانواده به عنوان یکی از ارکان اصلی به شمار می رود (کوکبی بصیر و باقری، ۱۳۹۴). در

عصر حاضر توجه ویژه و نگاه هوشمندانه به مسأله پوشش، از ضروریات زندگی ایمان محور به شمار می رود. از آن جا که حجاب و عفاف اسلامی ضامن حفظ و پاسداری از کیان و شخصیت آحاد جامعه، به ویژه قشر بانوان می باشد، لذا، بی تردید از مهم ترین ارمغان های آن تحصیل سلامت روانی پایدار است که خود از بزرگ ترین نعمت های الهی در حیات بشری شمرده می شود. در واقع، دین اسلام نیز برای حفظ آرامش روانی زنان و مردان از عوامل آسیب زا، حجاب و عفاف را برای زنان واجب نموده، و عفت نگاه را برای مردان مقرر فرموده است. به عبارت دیگر، حجاب موجب ایجاد امنیت و احساس شخصیت و هویت واقعی زنان و دور ماندن مردان (به ویژه جوانان جامعه) از وسوسه شیطانی و تحریکات غریزی است و این امر سلامت روانی فرد و جامعه را سبب می گردد (صادقیان و ساجدی، ۱۳۹۴). وجود زن زینت بخش آفرینش انسان، و افق روح او تجلی گاه رحمت است. دامن زن مدرسه بشریت است و کمال مرد بدون او ممکن نیست. زن مظهر ظرافت و وجودش جمال آفرینش است. اصلاح جامعه در گرو تقوای زن در خانواده و جامعه است. جایگاه الهی و والای این گوهر آفرینش اقتضا دارد که در صدف عفاف و حجاب قرارگیرد تا روز به روز بر عزت و کرامت او افزوده شود. حفظ عفت و پابندی به آموزه های دینی و عمل به سفارشات قرآن کریم، سیره و اندیشه های اهل بیت (ع) در خصوص عفاف سد محکمی در برابر آسیب های اجتماعی در خانواده خواهد بود. خانواده سالم زمینه ساز جامعه ای سالم و رشد یافته خواهد بود. جامعه ای که در جهت تعالی حرکت می کند، حرکتی که منجر به رسیدن به حیات طیبه ای که قرآن کریم و اهل بیت (ع) وعده آن را داده اند، می شود (قاسمی و قاسمیان، ۱۳۹۴). حجاب و عفاف همواره بخشی عمده از رسالت انبیاء و اولیاء ادیان و علما بوده است زیرا حفظ حجاب و عفاف به حذف بسیاری از گناهان کمک می کند و رعایت حجاب اسلامی، به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی پرداخته و قرب الهی را نصیب انسان می کند مسئله ی حجاب که یک دستور دینی است و از مسائل مهم جامعه ما است و با بسیاری از مسائلی پیوند خورده، دارای ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی شده است. این مسئله از آن جهت که خطابش با زنان است، به نیمی از جمعیت جامعه مربوط است و از آن جهت که در تنظیم روابط زن و مرد نقش دارد به همه افراد جامعه مربوط می شود حجاب به معنا پوشش بیرونی و عفاف به معنا پوشش درونی، این دو عامل باعث سلامت جامعه است و در صورت نبود این دو موجب به وجود آمدن مشکلات و اثرات مخرب زیادی در جامعه خواهد شد بنابراین رعایت و ترویج عفاف و حجاب در جامعه اسلامی یکی از دغدغه های امروز جامعه اسلامی به شمار می رود که یکی از موضوعات حساس در جنگ نرم نیز همین موضوع است که از سوی مقام معظم رهبری و بسیاری از علما بارها مورد تأکید قرار گرفته است. در عرصه حاضر عفاف و حجاب نه تنها از ارکان و عوامل اصلی پیشرفت و توسعه هر کشوری محسوب شده بلکه بقا و دوام هر جامعه ای در گرو عفاف و حجاب می باشد (سلیمانی بیله سوار، ۱۳۹۴). قوام، استحکام و انسجام اجتماعی در هر جامعه ای بسته به نظام فرهنگی و مجموعه عقاید و باورها، ارزش ها و هنجارهای آن جامعه است. بدون التزام و پابندی به آن مجموعه، نه تنها جوهره آن جامعه و تمایزش با دیگر جوامع و اجتماعات مشخص نمی شود، بلکه کنش اعضای جامعه نیز دست خوش نابسامانی و در نهایت، کشمکش و نارضایتی و ... می گردد. از منظر اسلام، سال دودمگی و حیات آدمی یک سال دو مجیره طولانی به هم متصل است که بخشی از آن در دنیای مادی قرار دارد و بخش دیگر متعلق به ماوراء ماده است (مختاری و همکاران، ۱۳۹۴). اگر کسی وارد حوزه اندیشه اسلامی می شود و واقعا نگاه کوتاهی به آموزه های اسلامی داشته باشد، به خوبی متوجه می شود حجاب یکی از مسائل روشن، قطعی و ضروری اندیشه اسلامی است و هر مسلمان به محض گفتن اینکه من مسلمان هستم می پذیرد که حجاب (به معنی پوشش) جزئی از اسلام است اما حد و مرز حجاب در اندیشه اسلامی و در روایات و مباحث فقهی بحث مفصلی است. رعایت حجاب نه تنها برای خود زن ارزش می آفریند، بلکه می تواند خانواده، اجتماع و... را نیز تحت تاثیر قرار دهد. همان طور که رعایت آن به عنوان یک امر ضروری می تواند مفید باشد، عدم رعایت آن نیز پیامدهایی منفی را به همراه دارد. فواید و اثرات رعایت حجاب و پیامدهای آن پاسخی مناسب به بدپوشان در مورد عدم رعایت حجاب است و اینکه چرا حجاب برای زنان ضروری است؟ رعایت حجاب علیرغم مخالفت برخی نه تنها مانع پیشرفت نیست بلکه باعث حفظ ارزش های انسانی، جامعه، مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب، کاهش چشمگیر مفاسد فردی و اجتماعی، آرامش و پایداری نهاد مقدس خانواده و استیفای نیروی کار در سطح جامعه و کاهش تقاضای مدرستی بانوان و مبارزه با جدیدترین سلاح غرب یعنی جنگ نرم است (علوی نسب، ۱۳۹۴). پرداختن به مساله حجاب به عنوان یک ارزش و رویکردی موثر در مواجهه و مقابله با تهاجم فرهنگی می تواند آثار و پیامدهای مثبتی برای جامعه در پی داشته باشد. مساله مهم آن است که چگونه و از طریق چه ساز و کارهایی می توان این پدیده را نهادینه نمود و موجبات درونی شدن آن را در سطح جامعه فراهم آورد (جباری و همکاران، ۱۳۹۴). مسئله رعایت حجاب یکی از چالش ها و دغدغه های جامعه ما است (کلانتری، ۱۳۹۴). بدون تردید حجاب و عفاف یکی از محورهای زندگی قرآنی و از ارزنده ترین نموده های عینی فرهنگی و اجتماعی در تمدن ایران اسلامی است. زندگی اجتماعی، چه بر استدلال عقلی و چه بر خواسته فطری و یا بر بیان قراردادهای اجتماعی بنا شده باشد. از عملکرد متقابل افراد تاثیر می پذیرد. زیبایی ها و خوبی ها برای افراد جامعه و خانواده مفید است و زشتی ها و بدی ها هم به همه آسیب می رساند و اثرات خود را بر همه اعضا و ارکان جامعه، برجای می گذارد. در دین مبین اسلام به حجاب و عفاف که امری فطری و دارای توجیه عقلی و منطقی است و از مسلمات دینی نیز هست، تصریح شده و در واقع یکی از

محورهای زندگی قرآنی حجاب و عفاف است اما این مهم همواره مورد هجمه دشمنان واقع شده است (زرقی و مهدوی، ۱۳۹۳). (حکومتی که بر اساس اهداف دینی سامان یافته باشد و دین مبنای نظام آن را بسازد، نمی تواند نسبت به آموزه ها، باورها، احکام و قوانین دینی به ویژه در عرصه های اجتماعی بی اعتنا باشد. پدیده عفاف و حجاب از جمله احکام دینی است که پیامد اجتماعی، ارزشی، تربیتی و اخلاقی دارد (علائی رحمانی و معتمدلنگرودی، ۱۳۹۳). زن واسطه رحمت و رافت خداوند و مظهر جمال الهی است و حیا و عفاف، تدبیری است که وی برای گرانبها کردن و حفظ موقعیت خود در برابر مرد به کار می گیرد. زن با داشتن حجاب و عفاف و با بر تن کردن لباس تقوا می تواند در مسیری که خداوند برایش رقم زده گام بردارد و به نیروهای نهفته درونی خود دست یابد، چرا که به عنوان در گرانبهای است که ارزش وجودی او با عفت و پاکدامنی حفظ می شود. آن چه که از مطالعات متون تاریخی بر می آید نشان دهنده ی آن است که تقریباً در تمامی ملت ها و آیین های جهان، حجاب در بین زنان معمول بوده است، لذا ادیان الهی همگی بر حقیقت پوشش زن تاکید کرده اند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳).

ب- راهکار ترویج حجاب و عفاف:

خانواده کوچک ترین واحد اجتماعی است لذا می توان گفت زن، سازنده جامعه بوده و قادر است جامعه را به سمت سعادت و تعالی و یا به سمت انحراف و فساد سوق دهد اسلام از زن می خواهد که با عفت و حجاب وارد جامعه شود و با تربیت درست فرزندان باعث کاهش آسیب های اجتماعی شود (کوکبی بصیر و باقری، ۱۳۹۴). (نظام فرهنگی اسلام عهده دار بایدها و نبایدهای مطابق با سراسر حیات است. اگر دین در عرصه اجتماعی حضور فعال داشته باشد، روابط فردی و اجتماعی به شکل کاملاً هنجاری تجلی می کند. در غیر این صورت، هیچ گونه تضمینی برای پایداری از هنجارهای دینی وجود ندارد. در نتیجه، نظام کنش اعضا بر هم خورده و با اختلال و بحران مواجه می گردد. در واقع اندیشه و فرهنگ دینی ساختار اصلی جامعه اسلامی را تشکیل می دهد که اثر آن در رفتارهای فردی و اجتماعی شهروندان هویدا می شود و بازتاب باورها و دغدغه های افراد را در فضای حاکم بر جامعه می توان دید. از آن جا که اثرگذاری و اثر پذیری فرد و جامعه امری پذیرفته شده و انکارناپذیر است، برای اصلاح، تغییر و ایجاد فرهنگ باید به این دو مسئله توجه ویژه ای داشت. رفتارهای دینی گاه شخصی و درونی اند و آثار ویران گر آن در اجتماع چه اندک یا بسیار، به چشم نمی آید و گاهی جنبه بیرونی دارند که آثار منفی آن در جامعه بر جای می ماند (مختاری و همکاران، ۱۳۹۴). نهادینه سازی فرهنگ حجاب و عفاف به عنوان یکی از ضرورت های باورهای دینی مستلزم برنامه ریزی صحیح در سه حوزه فرد، خانواده و جامعه است. نقش حکومت اسلامی در ایجاد و ترویج این باور انکارناپذیر بوده و در نگاهی عمیق تر، ضروری و اساسی است. پیش از برنامه ریزی صحیح باید عناصر مفهومی چون فرد انسانی، خانواده و جامعه را در زمینه فعالیت علمی و فرهنگی به خوبی شناخته و جایگاه هر یک را بررسی کرد عنصری. سپس در سه مرحله نهادینه سازی (تعمیق)، گسترش فرهنگ (ترویج) و حفظ و پاس داری از باورهای ترویج شده (تحفیظ)، با استفاده از ابزار و شیوه های کاملاً مدرن و مؤثر به فعالیت پرداخت. در واقع جامعه امروز به دلایل گوناگون از جمله بحث تکثر فرهنگ ها، جهانی شدن، تضعیف هویت ملی و بومی، عصر افول ارزش ها و رشد و توسعه پادفرهنگ های معارض، با مشکلات گوناگون معنوی مواجه است (جباری و همکاران، ۱۳۹۴). دین، قوی ترین و محکم ترین ریسمان الهی است که انسان، فقط با تمسک به آن می تواند به هدف و مأوای والای خویش که همان مقام خلیفه اللهی است، نائل گردد. اما مسئله اصلی این است که دین چگونه و از چه راهی توانسته است، قدرت انسان را بالا ببرد و وی را در مقابل لذت های دنیوی، عصبیان و سرکشی، بیمه نماید؟ طبق یک نگاه کلی تمام معارف و دستورالعمل های دینی این مسئولیت را به عهده دارند، زیرا دین دارای حلقه های به ظاهر متفاوت و در نهایت از روحی واحد برخوردار است، البته با نگاهی خاص تر میتوان به دو راهکار نظری و عملی دین اشاره نمود که در راهکار نظری به سه مقوله مهم ترسیم بدی ها و خوبی ها، ترسیم پاداش، عقوبت و مجموعه معارف بنیادین عنایت دارد و راهکار علمی از طریق تبلیغ و امر به معروف و نهی از منکر و ... بر این مهم گام بر می دارد؛ اگر چه در ظاهر، بعضی از این موارد فردی و بعضی دیگر ظاهری اجتماعی دارند، لیکن هر دو در هم تنیده شده و قابل تفکیک نمی باشند (خوزینی، ۱۳۹۴). تقویت باورهای دینی خانواده ها به ویژه والدین، تبلیغ درست و تبدیل کردن عفاف و حیا در بین دختران به یک ارزش والای اجتماعی و آموزش و فرهنگ سازی برای ایجاد، تقویت و گسترش عفاف و حجاب در بین بانوان از سنین کودکی به ترتیب از موثرترین و الویت دارترین، و برخوردار قهری با بد حجابی توسط دستگاه های نظارتی، معرفی الگوهای موفق و برتر علمی فرهنگی و اجتماعی از زنان مسلمان و استفاده درست از فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر به ترتیب از کم اثرترین راهکارها برای ترویج فرهنگ عفاف هستند (فضل الهی و ملکی توانا، ۱۳۹۳). یکی از ارکان خانواده که به عنوان الگوی عملی و تاثیر گذار، روی شخصیت و طرز تفکر فرزندان به ویژه دختران نقش اساسی دارد مادر است که رفتار، پندار و کردار او به طور مستقیم در فرایند رشد و تکوین تعیین کننده است. مادر می تواند فرزندان را به گونه ای تربیت کند که منشاء خوبی و برکت برای جامعه باشند و یا موجب آسیب جامعه گردند (زرقی و مهدوی، ۱۳۹۳). پدیده عفاف و حجاب از جمله احکام دینی است که پیامد اجتماعی، ارزشی، تربیتی و اخلاقی دارد. این هنجار در حکومت دینی با باورهایی که بنیاد نظام را در حکومت دینی می سازند؛ حقوق عمومی، اخلاق و عفت همگانی و نظم و امنیت اجتماعی ارتباط دارد و متقابلاً بر آن ها اثر می گذارد. طبعاً

سیاستگذاری حکومت اسلامی در زمینه یاد شده لازم می آید. تعمیق باورهای دینی، فعالیت های فرهنگی، زمینه سازی جهت ایجاد فضای اجتماعی سالم، توجه دقیق به مرزهای زنانگی و مردانگی، تمهید افراد جهت رویارویی با فرهنگ بیگانه، اصلاح الگوهای جامعه پذیری، افزایش سطح آگاهی ها، اشتغالزایی، همسویی نهادهای حکومت و نظارت از مهم ترین سیاست ها و راهبردهای حکومت اسلامی در ترویج و توسعه اصل عفاف و حجاب در جامعه اسلامی به شمار می آیند (علائی رحمانی و معتمدلنگرودی، ۱۳۹۳). با افزایش میزان نظارت والدین، اعتقاد به حجاب افزایش می یابد. کنترل و نظارتی که با آگاهی، طبق برنامه و طبق توافق اعضای خانواده صورت گیرد، با کمترین تعارض و تنش و بالاترین اثرگذاری حجاب و عفاف خواهد بود. از طرف دیگرمدارس ما به عنوان نخستین نهاد آموزشی و تربیتی فرا خانواده در تقابلی نابرابر باید جوان و نوجوانی را که ذهن و خواسته هایش تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد به سوی فرهنگ متعالی اسلامی و انسانی سوق دهند. فرهنگی که برای نهادینه شدن نیاز به حمایت از سوی جامعه رسانه ای و نهاد خانواده دارد و اگر این حمایت مطلوب صورت نگیرد قطعاً به تلاش مریبان در مدارس پاسخ چشم گیری داده نمی شود (رحیمی و خیاطی، ۱۳۹۳).

۳- روش شناسی تحقیق:

نوع روش تحقیق کیفی بوده و در این پژوهش، ۱۴ مقاله مرتبط درباره ترویج فرهنگ حجاب و عفاف مورد بررسی قرار گرفت. ابزار جمع آوری داده ها مشاهده ای - تحلیل محتوا بود.

۴- یافته های تحقیق:

- * زن، سازنده جامعه بوده و با تربیت درست فرزندان می تواند باعث کاهش آسیب های اجتماعی شود.
- * برای اصلاح، تغییر و ایجاد فرهنگ باید به این دو مسئله توجه ویژه ای داشت. رفتارهای دینی گاه شخصی و درونی اند و آثار ویران گر آن در اجتماع چه اندک یا بسیار، به چشم نمی آید و گاهی جنبه بیرونی دارند که آثار منفی آن در جامعه بر جای می ماند
- * نهادینه سازی فرهنگ حجاب و عفاف به عنوان یکی از ضرورت های باورهای دینی مستلزم برنامه ریزی صحیح در سه حوزه فرد، خانواده و جامعه است. نقش حکومت اسلامی در ایجاد و ترویج این باور انکارناپذیر بوده و در نگاهی عمیق تر، ضروری و اساسی است. پیش از برنامه ریزی صحیح باید عناصر مفهومی چون فرد انسانی، خانواده و جامعه را در زمینه فعالیت علمی و فرهنگی به خوبی شناخت سپس در سه مرحله نهادینه سازی (تعمیق)، گسترش فرهنگ (ترویج) و حفظ و پاس داری از باورهای ترویج شده (تحفیظ)، با استفاده از ابزار و شیوه های کاملاً مدرن و مؤثر به فعالیت پرداخت.
- * دو راهکار نظری و عملی دین وجود دارد که در راهکار نظری به سه مقوله مهم ترسیم بدی ها و خوبی ها، ترسیم پاداش، عقوبت و مجموعه معارف بنیادین عنایت دارد و راهکار علمی از طریق تبلیغ و امر به معروف و نهی از منکر و ... بر این مهم گام بر می دارد؛ اگر چه در ظاهر، بعضی از این موارد فردی و بعضی دیگر ظاهری اجتماعی دارند، لیکن هر دو در هم تنیده شده و قابل تفکیک نمی باشند.
- * تقویت باورهای دینی خانواده ها به ویژه والدین، تبلیغ درست و تبدیل کردن عفاف و حیا در بین دختران به یک ارزش والای اجتماعی و آموزش و فرهنگ سازی برای ایجاد، تقویت و گسترش عفاف و حجاب در بین بانوان از سنین کودکی به ترتیب از موثرترین و الویت دارترین، و برخورد قهری با بد حجابی توسط دستگاه های نظارتی، معرفی الگوهای موفق و برتر علمی فرهنگی و اجتماعی از زنان مسلمان و استفاده درست از فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر به ترتیب از کم اثرترین راهکارها برای ترویج فرهنگ عفاف هستند.
- * یکی از ارکان خانواده که به عنوان الگوی عملی و تأثیر گذار، روی شخصیت و طرز تفکر فرزندان به ویژه دختران نقش اساسی دارد مادر است که رفتار، پندار و کردار او به طور مستقیم در فرایند رشد و تکوین تعیین کننده است.
- * تعمیق باورهای دینی، فعالیت های فرهنگی، زمینه سازی جهت ایجاد فضای اجتماعی سالم، توجه دقیق به مرزهای زنانگی و مردانگی، تمهید افراد جهت رویارویی با فرهنگ بیگانه، اصلاح الگوهای جامعه پذیری، افزایش سطح آگاهی ها، اشتغالزایی، همسویی نهادهای حکومت و نظارت از مهم ترین سیاست ها و راهبردهای حکومت اسلامی در ترویج و توسعه اصل عفاف و حجاب در جامعه اسلامی به شمار می آیند.
- * با افزایش میزان نظارت والدین، اعتقاد به حجاب افزایش می یابد. کنترل و نظارتی که با آگاهی، طبق برنامه و طبق توافق اعضای خانواده صورت گیرد، با کمترین تعارض و تنش و بالاترین اثرگذاری حجاب و عفاف خواهد بود. از طرف دیگرمدارس ما به عنوان نخستین نهاد آموزشی و تربیتی فرا خانواده در تقابلی نابرابر باید جوان و نوجوانی را که ذهن و خواسته هایش تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد به سوی فرهنگ متعالی اسلامی و انسانی سوق دهند. فرهنگی که برای نهادینه شدن نیاز به حمایت از سوی جامعه رسانه ای و نهاد خانواده دارد و اگر این حمایت مطلوب

صورت نگیرد قطعاً به تلاش مریبان در مدارس پاسخ چشم گیری داده نمی شود.

۵- بحث و نتیجه گیری:

هدف از این پژوهش بررسی راهکار ترویج فرهنگ حجاب و عفاف بوده و یافته های این پژوهش نشان داد نهادینه سازی فرهنگ حجاب و عفاف به عنوان یکی از ضرورت های باورهای دینی مستلزم برنامه ریزی صحیح در سه حوزه فرد، خانواده و جامعه است. تقویت باورهای دینی خانواده ها به ویژه والدین، تبلیغ درست و تبدیل کردن عفاف و حیا در بین دختران به یک ارزش والای اجتماعی و آموزش و فرهنگ سازی برای ایجاد، تقویت و گسترش عفاف و حجاب در بین بانوان از سنین کودکی از موثرترین و الویت دارترین راهکارها برای ترویج فرهنگ حجاب و عفاف هستند. تعمیق باورهای دینی، فعالیت های فرهنگی، زمینه سازی جهت ایجاد فضای اجتماعی سالم، توجه دقیق به مرزهای زنانگی و مردانگی، تمهید افراد جهت رویارویی با فرهنگ بیگانه، اصلاح الگوهای جامعه پذیری، افزایش سطح آگاهی ها، اشتغالزایی، همسویی نهادهای حکومت و نظارت از مهم ترین سیاست ها و راهبردهای حکومت اسلامی در ترویج و توسعه اصل عفاف و حجاب در جامعه اسلامی به شمار می آیند. با توجه به نتایج فوق پیشنهادات و راه کارهای زیر نیز جهت ترویج حجاب و عفاف ارائه می شود:

- * تهیه و اهداء کتب و آثار نوشتاری و برگزاری مسابقات و استفاده از نقاشی و طرح ها و آثار گرافیکی و فراخوان مقالات و اقدام پژوهی و پروژه های درباره حجاب و عفاف.
- * برگزاری جشن ها مثل جشن تکلیف به نحو احسن و نواختن زنگ حجاب و عفاف در زمان های خاص.
- * به کارگیری از شیوه های گوناگون تشویق و زبان مثبت جهت انتقال پیام و برخورد دوستانه و با محبت و ملاحظت و انعطاف پذیری و قاطی شدن و نگاه موازی و هم سطح و هم فکر و نگاه با زاویه و صحبت با لسان قومه.
- * وارد کردن تربیت اسلامی به معنای واقعی در نظام آموزشی.
- * تبدیل دانائی ها به دارائی ها و درونی کردن حجاب و عفاف.
- * آموزش خوب مفاهیم با تکرار و آرام آرام و تدریجی.

بررسی منابع:

- ۱- احمدی، علی اکبر. باوان پوری، مسعود. لرستانی، رضوان. اسدی، فاطمه. ۱۳۹۳. ترویج عفاف و حجاب و ارتقای عزت و امنیت زنان در خانواده و اجتماع. اولین کنگره ملی تفکر و پژوهش دینی.
- ۲- جباری، نادر. فرهمند، علی. ۱۳۹۴. زهرا فراهانی. بررسی نقش نظام آموزشی در نهادینه سازی حجاب. اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روانشناسی، جامعه شناسی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران.
- ۳- خوزینی، مریم. ۱۳۹۴. راهکارهای ترویجی حجاب و صیانت از حقوق شهروندی. اولین کنگره علمی پژوهشی سراسری توسعه و ترویج علوم تربیتی و روانشناسی، جامعه شناسی و علوم فرهنگی اجتماعی ایران.
- ۴- رحیمی، فاطمه. خیاطی، تارا. ۱۳۹۳. نقش مدارس و خانواده در ترویج حجاب و عفاف دختران دانش آموزان. اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران.
- ۵- زرقی، فاطمه. مهدوی، احمد رضا. ۱۳۹۳. بررسی نقش تربیتی مادر و خانواده در توسعه و ترویج فرهنگ حجاب و عفاف. اولین همایش ملی فرهنگ عفاف و حجاب.
- ۶- سلیمانی بیلہ سوار، رحمان. اسدی، ملیحه. عباسی، سودابه. ۱۳۹۴. اهمیت و ضرورت عفاف و حجاب در جامعه اسلامی. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی.
- ۷- صادقیان، الهام. ساجدی، علی محمد. ۱۳۹۴. فلسفه حجاب و عفاف در اسلام و رابطه آن با سلامت روان در زندگی فردی و اجتماعی. اولین همایش ملی اسلام و سلامت روان.
- ۸- علائی رحمانی، فاطمه. معتمدلنگرودی، فرشته. ۱۳۹۳. سیاست ها و راهبردهای حکومت اسلامی در ترویج فرهنگ عفاف و حجاب. اولین همایش ملی فرهنگ عفاف و حجاب.

- ۹- علوی نسب، مهدیه. علوی نسب، زینب. ۱۳۹۴. عوامل کم توجهی بی حجابها به رعایت حجاب. کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی.
- ۱۰- افضل الهی، سیف الله. ملکی توانا، منصوره. ۱۳۹۳. فرهنگ عفاف و راهکارهای ترویج آن در سبک زندگی اسلامی. کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی.
- ۱۱- قاسمی، زهرا. قاسمیان، محمد رضا. ۱۳۹۴. نقش عفاف در ارتقاء عزت و کرامت زنان در خانواده و جامعه بر مبنای قرآن کریم، سیره و اندیشه های اهل بیت (ع). اولین همایش ملی اسلام و سلامت روان.
- ۱۲- کلاتری، سمیه. ۱۳۹۴. ارائه راهکاری جهت ترویج فرهنگ حجاب و عفاف در مدارس. اولین همایش ملی کامپیوتر، فناوری اطلاعات و ارتباطات اسلامی ایران.
- ۱۳- کوی بی بصیر، معصومه. باقری، مصطفی. ۱۳۹۴. نقش مدیریتی زنان در خانواده و تأثیر آن در کاهش آسیب های اجتماعی. کنفرانس بین المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی.
- ۱۴- مختاری، رضا. عزیززاده، خالق. آذرنژاد، فاطمه. ۱۳۹۴. بررسی عوامل موثر بر کیفیت حجاب و عفاف و ارزش های اخلاقی مدارس. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی.